

TAYIB GÖKBILGIN

NAPOLI KIRALI TARAFINDAN II. BAYEZİD VE AHMED PAŞA (GEDİK)'YA GÖNDERİLEN MEKTUPLARIN TÜRKÇE SURETLERİ VE DİĞER İLGİLİ İKİ MEKTUP

Osmanlı Devletinin Napoli kiralığı ile doğrudan doğruya münasebetleri, Fatih Sultan Mehmed'in son senelerinde, Otranto'nun fethi ile başlamıştır. Bilindiği gibi, Venedik elçisi Sebastiano Gritti, Fatih nezdinde telkin ve teşebbüslerde bulunarak, Napoli kiralığına ait Pouille ve Calabre bölgelerinin büyük şehirlerinin vaktiyle Bizans İmparatorluğuna bağlı bulunmaları sebebiyle, Osmanlı hükümdarının bu memleketleri zapta hakkı olduğunu ileri sürerek bu sefere ve Otranto fethine sebep olmuştu. Ancak, Fatih'in çok geçmeden vefatı ve bu kaledeki kumandanın geri çekilmesi üzerinde Napoli kiralığı bir hücumla geri almaya muvaffak olmuş, muhafızları küreğe koymuş ve top ve mühimmatı da zaptetmişti.

Yeni Osmanlı Hükümdarı II. Bayezid kardeşi Cem ile ihtilâfa düştükten ve bütün İtalya devletleri ile iyi ilişkiler kurmaya önem verdikten sonra Napoli Kralı ile Osmanlı hükümdarı arasında da bir dostluk başlamış, karşılıklı elçiler ve mektuplar taâtı edilmişti. İşte burada aynen yayınladığımız mektuplar bu devreye II. Bayezid'in ilk saltanat senelerine âittir ve Napoli kralının mektuplarının o zaman sarayda ve Divân-ı humâyun tercümanları vasıtasıyla — Yahut da elçilik adamları arasında az çok türkçe bilen bir görevli tarafından türkçeye tercüme edilerek sûret denilmiştir ki, bugün İstanbul'da Topkapı Sarayı arşivinde bulunmaktadırlar. Bu üç belge ile birlikte yine bu devre âit ve Şehzâde Cem meselesi ile ilgili diğer iki belgeyi de, bu konuda araştırma yapacak olanların istifadesine, foto-kopileri ve fac-simileleri ile birlikte, arz ediyoruz.

1 — *Belge I. A.* —

Tarihsiz olan fakat Otranto'nun Napoli kralı tarafından geri alınmasından sonra yazıldığı anlaşılan mektup (her halde 1482),

»Riga (ریگا) tarafından İslâm padişahına gönderilen ahidnâme sûreti« verdilirse ödeyeceğini taahhüt etmekte, Osmanlıların da, ticâret Ferrand (Ferdinand I.) ve Riga (roi, rex), Sicilya ve Kudüs'ün beği olarak tanıtmakta, Sultan Bayezid'den aradaki düşmanlığın dustluğa çevrilmesini istemektedir. Otranto'nun istirdadında aldığı bütün esirleri, yedi büyük topu ve diğer mühimmatı geri vermeye hazır olduğunu bildiren kiral, başkalarının elinde bulunan bu gibi şeylerden haberdar olamayacağını, Padişah'dan da, Otranto'nun fethi esnasında Osmanlı kumandanları tarafından zaptedilip de hâlen Avlonya'da bulunan kilise iâde çanlarını ettirmesini ricâ etmektedir. Diğer yandan, bundan sonra da Padişahın menfaatlerine, karadan veya denizden, asla dokunmayacağını, adamları tarafından zarar verdilirse ödeyeceğini taahhüt etmekte, Osmanlıların da, ticâret yapan ve kanun üzere resim ve vergilerini ödeyen Napoli tacirlerinin serbestçe hareketlerini istemektedir. Aradaki barışın sağlam olması hususunda da her türlü teminatı, yemin ve andı yaparken bu barışa Macar kiralının, İspanya kiralının (Riga Kastilya) da dahil olmasını temenni etmekte, arzu ve emir buyurulursa onların elçilerinin de Padişahın âsitânesine yüz sürecekleri belirtmektedir.

2 — Belge I. B. —

Napoli kralı aynı zamanda Gedik Ahmed Paşaya da bir mektup göndermiştir. Bunda, Padişah nezdine gönderdiği elçinin (Missier Nikola da Munfuta?), avdetinde, iyi kabul gördüğünü, gayet güzel ağırlandığını, Ahmed Paşa'nın aradaki münasebetleri düzeltmek husunda gösterdiği gayretlerden çok memnun kaldığını bildirmektedir. Gedik Ahmed Paşa, Napoli Kralı Ferdinand'a mektubunu Sinan Bey ile göndermiştir. Aynı zamanda kumaş, tazı gibi hediyeler de yollamıştır; ancak henüz dostluk ve barış hali teessüs etmediği için, Kiral yeniden bir elçiyi, Sinan Bey tarafından yanına katılan bir adam ile birlikte, Pâdişah nezdine göndermiş ve onların avdetine kadar Sinan Bey'i yanında alakoymuştur. Mektupta mütemâdiyen ve ısrar ile, Ahmed Paşanın Pâdişah nezdinde tavassut ederek barışı sağlaması rica edilmekte ve sonunda şöyle demektedir: »... ve hem sultanımdan (Gedik Ahmed Paşa) dilek ederim bizi Pâdişah ile barıştırırrsa devr-i kıyâmete değin dostluk idelüm vesselâm«.

3 — Belge II. —

Gedik Ahmed Paşa'ya gönderilen mektup ile birlikte bir mektup da Pâdişaha gönderilmiş, ancak, kiral bunda kendisini Don Ferenduz olarak ve aynı sıfat ile takdim etmiştir. Birinciden farklı

olarak, Bayezid'i Mağrib ve Maşrik Pâdişahı gibi vasıflandırmıştır. İstanbul'dan dönen elçisi Da Munfuta'nın Sinan Bey ile avdet ettiğini, Pâdişah'ın gönderdiği nâmeyi aldığını, »aakil kişi« olarak nitelediği Sinan Bey ile gönderilen mektubun muhtevâsından barış arzu edildiğini, ancak bazı yanlış anlamalar sebebiyle Sinan Beyi yanlarında alakoyarak yeniden bir mektup göndermeye karar verdiklerini, bu suretle, gerçek barışın daha kolay kurulacağını ifade etmektedir. Daha önce Avlonya sancakbeyi Hacı Beyin Belgrıradlı Uzgur oğlu Kasım adında birini kiral nezdine göndererek, Osmanlı Devleti adına, orada kalan silâh ve adamları istediği anlaşılmaktadır. Günderilenlerden başka ufak tefek daha bazı şeyleri talep ediyorsa da, bunlar deftere yazılmadığı ve kimi gizlendiği, kimi de öteye beriye dağıldığı için, hatta bir kısmını kendi arzularıyla bağışlamaları, bir kısmının da kadirgalarda fransız, macar, ceneviz, İspanyol ve Papalık askerleri elinde kalıp dağılması sebebiyle îade mümkün olamayacaktır demektir. Bunu tam bir içtenlikle yazdığını, arada barış, dostluk ve kardeşlik olmasını istediğini, ufak tefek ehemmiyetsiz şeylerin buna engel olmamasını dileyen Napoli Kiralı, Otranto'da ganimet olarak alınan küçük, büyük topların hepsini, kendi ellerinde bulunanları tamamen vereceğini, bundan sonra da Pâdişahın barış için and içerek bir ahidnâme vereceğini ümit etmektedir. Mektubunun sonunda, barışın krulmasından sonra kendi gemilerine düşman muâmelesi yapılmamasını isterken Pâdişahın dostuna dost düşmanına düşman olacağını ve diğer da hususları devlet âsitânesine giden Yeniçeri Süleyman Hoca'nın anlatabileceğini bildirmektedir.

4 — *Belge III.* —

Şehzâde Cem meselesi ile ilgili olduğu anlaşılan bu vesikanın tam tarihi ve kimin tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Ancak Rodos'dan gönderildiği kayıtlıdır. Muhtevâsından, Polya Beyi (Napoli Kiralı Ferdinand I.) ile Lorenzo de Medici'nin (Floransa hâkimi) mektup ve hediyeler ile Mısır sultanına göndermiş olduğu Paolo di Colle'nin İskenderiye'de vefat ettiğini, mektubu yazanın ise Fransa ve Macaristan'a gidip geldiğini ve şimdi Rodos'da bulunduğunu ve kendisine nakden yardım eden di Colle'nin vefatına mebni onun yardım ve tavassutundan mahrum kaldığından elde ettiği pek önemli haberleri şifâhen arzetmek üzere gizlice bir adam gönderilmesi ricasını öğreniyoruz. Cem Sultan'ın 1483'de Paolo di Colle ve Lefkoşe'li Nikolas adlarında iki adam vasıtası ile Kahire'deki Annesi ile muhabere ettiğini bildiğimiz cihetle (bk. İA, Cem maddesi), bu mektubu yazanın Lefkoşe'li Nicolas olması, bunu da şehzâde Cem'e hitaben yazarak göndermiş bulunması düşünülebilir.

5 — *Belge IV.* —

Napoli Kırâlı yukarıdaki (mektuplardan (Belge I. ve II.) sonra Osmanlı Pâdişâhı ile barış ve dostluk kurmuş, II. Bayezid'in Cem ile ilgili haberler istediğini öğrenerek, tarihi kesin olarak belirtilmeyen, fakat olayların sıralanmasına göre, her halde, 1483 senesinde (harman ayının 27. günü yazıldığına göre yaz aylarında), gönderdiği bu mektupta, konu ile ilgili olarak elde ettiği haberleri, nakletmektedir. Başlığı »Polya Kırâlı (Napoli Kırâlı) mektubu sûreti« diye kaydedildiği halde metinde, kırâlı kendisini sadece Sicilya Kırâlı Ferendus (Ferrand) olarak takdim ediyor ve evvelce gönderdiği elçi Nuci Andrano'nun avdetinde II. Bayezid'in dostluk mukarrer-nâmesini getirdiğini, bunun ise kendisini »gayet şâd« eylediğini belirtiyor ve daha sonra Cem hakkındaki haberleri, duyduğu şekilde anlatıyordu. O sırada Cem'in Provincia (Provence) adlı bir yerde deniz sahilinde Rodos şövalyelerine âit bir kalede, Rodos sipahileri tarafından muhafaza altında sıkı bir nezâret ve dikkat içinde bulundurulduğunu, daha sonra ise oradan çıkarılıp St. Jean'a âit Alberno vilâyeti dahilinde başka bir kaleye nakledildiğini yazarken, Şehzâdeyi Rodos'a getirmek vazifesiyle görevlendirildikleri ihtimali sıra zevk ve safa bile sürdüğünü, hatta çok şişmanladığını da ilâve etmektedir. Diğer bir haberi, Rodos şövalyelerinden Martini Darin adında bir şövalyenin Roma'daki kardinallerden (Rim havâriyun-larından dediği) San Petro ile Ceneviz'e gittikleri, maksatlarının Cem'in bulunduğu yere varmak olduğu, fakat Martini'nin Cem ile buluşmaya muvaffak olmadan Roma'ya döndüğü hakkında elde ettiği bilgidir. Öte yandan, söylendiğine göre, iki büyük Rodos gemisinin tâcirlerle birlikte Provence'e hareket ettiği, bunların Şehzâdeyi Rodos'a getirmek vazifesiyle görevlendirildikleri ihtimali vardır ve avdet zamanlarının yaklaştığı belirtilmiştir. Bu haberleri veren Kırâlı, yine de daha gerçek bilgi almak üzere yarar bir adamını, oğlunun Fransa'daki bir kalesine gönderdiğini, Cem'in nerede ve nasıl bir halde bulunduğunu öğrenerek geri geleceğini ve bu haberleri de derhal yazacağını ilâve etmektedir. Mektubun sonunda, aradaki münasebetlerin dostluk, muhabbet ve kardeşlik şeklinde olduğunu belirten bir ifade görülmekte ve »deryâ gibi uly pâdişâh-lığınızın hizmetine durmuşuz« denilmektedir.

6 — *Belge V.* —

Mustafa imzası ile Pâdişâha gönderilen bir rapordur. Tarih-sizdir, ancak Şehzâde Cem'in Papa İnnocent VIII. elinde bulunduğu ve Kapıcı-başu Mustafa Beyin de bu konu ile ilgili olarak Papa ile müzâkerelere memur edildiği sıraya rastlanması sebebiyle 1489—1492 seneleri arasında yazıldığı ileri sürülebilir. Raporda anlatıldı-

ğına göre, Mustafa Bey (Koca Mustafa Paşa) Pâdişah'tan bir ulak ile şöyle bir emir almıştır: Akdeniz cihetinden bazı haberler alınmaktadır ve, o sırada nerede bulunduğu anlaşılamayan, Mustafa Bey'in kendi tarafından iyi bir adamı Papa nezdine göndererek ona dostluk arzemesini, bu suretle de olan bitenden haberdar olarak durumu dergâh-ı muallâ'ya bildirmesi gereklidir. Bunun üzerine, Mustafa Bey, onlarla istişâre etmeden müslüman bir elçiyi göndermeyi sakıncalı bularak, önce, Papa'dan »icâzet rızasını malûm edinmek için« hıristiyan bir adamı göndermeyi faydalı görmüştür. Bu, öyle birisidir ki, hem Papa'nın yanında hem de Napoli Kiralının nezdinde çalışan iki memurun aynı zamanda akrabasıdır. Gerçekten Mustafa Bey'in tam ehil olarak bulduğu (كول و سقره) كون و سقره (Giovanni Uskra?), adındaki adamın bir akrabası (Paolo Crispi) Papa nezdindedir; diğer akrabası (Georgi Uskra) Napoli Kiralısı (رينه) nezdindedir. Mustafa Bey bu adamı birer mektupla önce Napoli'ye ve, oradaki akrabasının yardımıyla, sonra Roma'ya göndermiştir; rapora göre, papa onu çok iyi kabul etmiş ve Mustafa Bey'e cevâbî bir mektup ile iade etmiştir, bir adamının gönderilmesi konusunda istenilen müsaadeyi memnunlukla vermiştir. Yine rapora göre, Giovanni Uskra Papa ile Napoli Kiralının Roma'dan 22 mil uzaklıkta bir yerdeki buluşmalarına da şahit olmuş, üç gün süren bir mülâkattan sonra Papa bir adamını elçilik ile Fransa kiralına göndermiştir ki, bu haberi de, hâmil olduğu üç mektupla birlikte Mustafa Bey'e ulaştırmakta idi. Bu mektuplar Paolo Crispi, Papa, Georgi Ushra'dan Mustafa Bey'e hitâben idiler ve hepsi de bu aracı ile irtibatın muhafaza edilebileceğini, ona itimat edilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Mustafa Bey, raporunda bunları anlattıktan sonra, Baba Ahmed, Yusuf, Sâlih ve Şirmerd adlarındaki türklerin hıristiyan hacılarıyla Budin'e gittiklerinde uğradıkları feci âkibeti, ihbarlara dayanarak, nakletmekte, Fransa kiralının projelerinden ve Cem'i ele geçirmek hususunda Papa ile yaptığı pazarlıktan bahsetmekte idi. Diğer daha bazı haberleri de naklederken Çaşnigir Ayas Beyden de söz etmektedir ki, bu kişiyi Şehzâde Cem ile yakın ilişkilerinden ve son zamanlarına kadar yanında bulunan bir dedimi olarak tanımaktayız. Ayas Bey'in gönderdiği, Mustafa Bey'in de mühürleyerek olduğu gibi İstanbul'a gönderdiği mektup her halde Cem'in, ağabeyi II. Bayezid'e hitâben yazdığı yeni bir mektup olmalıdır.

صورت مکتوبه است که از طرف این صاحب نامه صادر شده است
سلطان صاحب سوره صلوات اولی که اول وقت کم چون استبکده نیم احوال خود را
مستوفی و خود قریب دوی و کدی بن سلطان بخ حوض کعبه ابو طالب از طرف
سواد ابو سوزاله با رشتن در دره سلطان ندر جانسوز شش ز کشته
حضور طرفین هم بنوعی که ابداً نماند سلطان صاحب حشوه او کیم کاه کاه
کوتاه و کسان یکسایه بر شش که ملک اولی بن با رشتن او را و چون این
عائین سوره که هم حاضر بر این کله نغصیرا نامی بر سوره و در این ابداً
معم اجهت ابوی لید این که با رشتن اولی آن کون که زر رسان یکسایه سوره که شش
استه اجهت سوره دکن دینور در این شهر آری نطقی فایده کلمه کلمه
سوی سلطان کسده و کاه کاه کله کوره سوز عرض این آن کون که ساکن این
العقده که سلطان در کس این بابا حضرت ابوشی بار سوره را این سوره
دریم حوض اولی در سلطان ابوی سوز سوزی سوز اولی طم و این سوره
هم معون او من اول سوز اطم سوز سوز سلطان آمد و درین کله و طم کله
اوتر سوره در اولی زبا کله بن اطم سوز در این کله و این سوره
اول سوز جانسوز ابوی کله که کون کله سوز سوز سوز سوز سوز سوز
زیرین سوزی کله که با رشتن اولی سلطان ندر جانسوز ابداً استه کون که
سوز کله حوض اولی که سوز جانسوز اولی سوز اولی سوز سوز سوز سوز
کون که سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز
اول سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز
اول سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز
وسا کله سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز سوز
قریه قیامه دکن دستن لوفقم و السلام

Belge I B (Topkapı Sarayı Arşivi No: 3927)

صورت عهدنامه که از طرف ریغه بحضرت پادشاه الاسلام خلدالله ملکه وسلطانہ آمدہ است

یوجه درکاهه ویوجه طالعوا اولوپادشاه سلطان بازید که یدی اولیم
پادشاهی سن ودخی بن که دون فرندین اللهک عنایتیله که ریغه بن
وچچلیه نک و قدس مبارکک بکین سلام ایلرز کرچکلک ایله شمدکی حاله
یاغلیق ایدی سزک ایله بزم ارامزده وشمدکی حاله الله بیوررسه کلرک
ایوطوغرولق ازرنه شول نسنه لرم بونده یزلمشدر ودخی اولهه
دوتساق لری ارکک ودشی بیوک وکوجک یکت وقوجه که بلوزبم
ولایتمده شونلرکم قروده الدم ویاشده الدم که سنک پادشاه لغوک
آدمریدر دوکلی سن ورورین وآنلردن غبری لرن کم کند ولر استمز لر کلیمکه
وهم سزک پادشاه لغوکزدخی ایله ایلسون بزم آدمز ومزى وبنوم بکلکوم
دخی شوبله اقتضا ایتدی که ویرم سنک پادشاه لغوک توبلرینی که بنوم آدمز
البدرر اوژانده دن یدی بیوک توبلری ودخی کر وقلان اوق لردن
شونلرکم بکلوکومک النده بولز وانلرکه کوجک توبلردن وضرب زن لرون
بلنور ویرورین مکرکه یادکشی لر الهش اولاکو کالر وکدرغالریاد اقلیمدن
که بنده دکلالر ایدی و سنک پادشاه لغوک حضرتی دخی بیوره وپهرلر
بنوم چاکلرومی که الیلر سنک آدمز که اولونیاده در وهم
بکلوکوم شوبله عهد ادرکه سنک پادشاه لغوکه هیچ بر زبان اشمیه

دکردن و قرودن و سنک پادشاه لغوگک بر آدمسنه زبان اتمیم و بر
 آدمک بولنه بنم مملکتمده زیان اتمیم و بر آدم که بولنه سنک مملکتنده
 زیان اتمش بن بونمه الورین اول زبان اولانی بن اورایم سزله بنیم ایچون
 شویله ایلیاس بزم طرفهزه ودخی بنم ولایتده اولان آدم لرم وره لربارکاتلق
 اد لر ساین خلق کبی قانون اوزره باجلرین وره لر وهم ولایتهمه کلان آدم لرو کزه
 بزدخی ایله اداوز ودخی بنوم بازرکانلرمدن کی ولایتکده فوت اولار زقی
 بنوم اولابنداخنی شویله ایلیاین سزوک طرفکره وداخی شونلرکه
 ایلدک اللهمک امریله اولنه بارشقلق سزک ایله بزوم آرامزده هیچ بن
 اکریلک اولیه بزم آرامزده بارشقلغومر شویله اولنه کم تا اولنجه اللهمک عنایتیه
 ودخی شویله آند اجارین که ییری وکوکی برادن الله ایچون ودخی درت کتاب
 حتی ایچون که درت پیغامبره کلمشدر ودخی بابام روچیچون واکر سلطانم بیوراجق
 ولرسه شول بارشقلق ایچنده انکروسن کی ایله وریغه قاستلیه ایله وریکنه
 قاستلنوک بله اولسون اکر دولتلوسلطانم امراید رسه الجی لری دولت
 استانسنه یوز سربو وره لر والسلام

صورت مکتوب آنست که از طرف ریخه بنام احمد پاشا آمده است

سلام دن صکره شوپله معلوم اولاکم اول وقت کم دولت اشیکندن
بزم الچومزد وندی کلدی بزه سر نفوله دموم فرته دیو ویردی بن سلطانم
نجه خوش کورب ایوغایت اغرلد وکز سوکو ایله ایوسز اله بارشقلق
ازرنه سلطانم نقدر چالشوب دورشمش سز پادشاه حضرتی طرفندن
هم بنوم طرفیه ایله اولسه سز لردن غایت خشنود اولدم کاغذ کزین
که کوندر دوکز سنان بکیله بیورمش سزکی ملول اولدق بو بارشقلق
اولماد و غیچون امدی بزلر غایت سوندک که بزم خاطر مز ایچون الوکدن
کلانی تقصیر اتماش سز امیدر که دخی زیاده اولا بنوم ایچون ابوک
ایدا سزکی بارشقلق اولا آنوچون که بزلر سنان بکیله سولیشد ل
شول بسنه ایچون شمديه دکین دینوب دورطش ایدی شمدهی آیرتلدق
قاپویه کاغذ کندر دک شول مسلمانلر کندر دوکی کاغذ کبی اکه کوره
سز لر عرض ایدر آنوچون کم سنان بکی بونده البقودم کی سلطانم دن
دلک ایدرن پادساه حضرتی ایله بنی بارشد وراسز بوندن ایلسرو
دلرم خوش اولاوز دوستلغوم ایلوکم سز لر یوزی سوی اولاطغر و لغیاه
هم سز لر کوره سز هم طغر و لوق اولش اولا بنوم الچوم سز نفولیه سلطانم
آنده دیمش کدو طرفندن کم اوتز انده ده اولان زیانکی بن اورایوب
وراین بلکه دلخی زیاده بنوم دخی کوکله اول سوز بغایت خوش اولوب

کلدی که بونک بکی سوز بیورمش لر بندخی اقرار و کرچک ایدرن
 بوسوزی فچن که بارشلق اولاسلطانمک خزیندارک ایله نسنه
 کوندرم که سزک خاطرکز خوش اولاکه بندن غایت خشمنود
 اولاسز ان شاء الله بلا سز بنوم ایله دوستلخو کزی کوره سز
 اندن صکره سنان بک ایله کوندد و کوکز طازی لری و قوماش لری
 کرم لراتمش سزان شاء الله اول اغرلخی بوندن سنان بک
 کوکل خوشلولغیله کیدرا اولجق اغرلق نیچه اولر کوره سز اول سببک
 سنان بکی بونده الیقودق کم پادشاهه و سلطانه قیویه ورن بنوم
 آدمم و سنان بک آدمی قپودن کلنجه وهم سلطامندن دلك ایدرن
 بزى پادشاه ایله بارشدر رسز دور قیامته دکن دوستلق
 ادلوم والسلام

صورت مکتوبی که از طرف ریفه بحضرت خلوند کار کار عرّزه ونصره آمده است

یدی اقلم پادشاهی سلطان بایزید اولو عظمتلو پادشاه کم سنسن مغربک
ومشرقک پادشاهی و بیزکم دون فرندوز قدس مبارک و ججلیه بکی جوق
سلام ادرز بوندن برله برعاقل آدمز دموم فوت بزم الجمز بزم حضورمه
سزک بریرار آدمزله کلدی کولجک سویلیو جی عاقل کشتی سزک طرفکردن
آدموز بده کلدی سنان بکی کوردک سزک بوجه پادشاه لغو کزلک
کاغدی اکلدک اول اول نسنه کم بیورد و کز اول نسنه کم طلب
اولمش بارشقلق ایلیاوز بزم حضورمه سزک بوجه بوزوغز معلوم
اولدی حضور شریفکزه یا کلش اکلتمش لر کدن آدمرو کر بزنسنه
کم امر اولمش اول بزه غایت مشکل کلدی اول دیلان نسنه بزه
اولمق ممکن دکلدر اول جهتدن انزو بیز فکر اتدک الجی بونده
الیقودک پادشاه لغو کرک الحسنی و حضور شریفکزه کاغدیازق
کم بیزده نقصان اولیه مذکور سنان بکیله دوزدک و یازدق کم صلح
اولنه شول کم ممکن اولان نسنه دوزدک و یازدق شول نسنه کم
سزک بویرد عکره موافق کله هم بزدن دخی حرمت اولوب اکسولک
اولیه اول وقتده کم اول دوزلمش و یازلمش کاغدلری حضرتکر
کوره سز بن تحقیق بلورین اول وقت کم بزم بو کاغدلرو مسز

كرجك لكن صحیح بلورم کم بوبار شتقل غومزی برسپهل نسنه ایچون
 که بوسپهل نسنه سزك عظمتلو و اولو پادشاه لغوکره و ابو آدوکره
 و اولو دولتلو لوکره بی حد و بی قیاس پادشاه لغوکه و دولتلو لوکره
 دیوجه پادشاه لغوکه برلاشی و جزوی قلیل و هیچ نسنه لر ایچون
 حضور شریفکره صحیح سویلرن بلغرادلو اوز غور اوغلی قاسمی اولونیه
 بکی حاجی بك کندردی حضور شریفکرک طرفدن یا لکزیراغی بقایه
 و آدمیری استدی اما کوکلسوز آدمی آل او جیله استدی بزه بروجه
 جواب و یردی کم بو آدم اوته بقایه کچرسه پادشاه بو آدمی استغز دیو صورت
 کتردی هرکز پادشاه شونی فکر اتمز کم بونلر آنک حضور شریفنه و ره
 و ارتق کشتی و غیری نسنه اکهدی انک ایچون برلر حضور شریفکره
 بلد و روز بیز کوکل اله اول وقت کم قاسمی بوندن کوندردک شویله
 تصور اتدک کم کوکل حوشلغیله کوندردک دیو اول نسنه کم
 استمش ایدی بیز داخی جان و کوکل اله و یرب کندرمش ایدک
 شویله تصور اولندیکم و اریحاق مقبول اولنه بار شتقل اولنه دیو
 شویله اکلدکم توب ایله آدمی استدی دیو اندن غیری هیچ بروجه
 اوق دوک اکهدی هرکز قاسم بو ذکر اولناندن غیر اسباب استدی
 اول وقت اسبابی هب طلب ایلیه دخی اول وقت دیومزد کم
 هب و یرو بلورین و شمدی دخی دیومزین هب و یرو بلورین
 انوکچون که برلره کلمدی اگر که بازطش ایسده بنم از ره دفتره

بازلدی ایسه دخی بزم عاد تمزدر هپ دفتره یازمق بو اوق دوک
 کمی کزلندی و کمی پراکنده اولدی کمین کندو اختیار لر یله باغشلا یلر
 بعضیسنی کو که لرده و بعضیسی کدر غالرده انکروس و فرانسه
 و جنویز و اسپانیا و پابا جمیع عسکر ایدی بعضیسی انلرک ایله
 طاغلوب کتدی اکثری کندو اللرنده قالدی و طلب اولنان اسبابک
 کمین کز لدیلر و کمین دکره برقدیلر صحیح حضرتکزه اکلده و پوروسن
 جانو کو کل ایله بلدر ب سزک ایله بارشقلق اولوب ارامزده محبت
 اوله شویله دلرز کم حضرتکز ایله قداش اولم البته استارین کم بارشقلق
 اولابن دلرن کم سزک ایله جانو کو کلدن بارشقلق ایدب اوق دوک
 ارامزده نه نسنه در اسباب و غیره نسنه ایچون دکدر هان مقصود من
 بارشقلق در بو بارشقلغی قومازن البته بارشقلق ایدارین اگر بو اوق دوک
 دنیا مالی دخی دکر بن قومازن البته بارشورین دلرم جانو کو کلدن سزوک
 ایله جانو کو کلدن محبت ایدم دخی زیاده نسنه دن اتر و بو ذکر اولنان خود
 جزوی در بوندن دخی زیاده اولسه بارشقلغی قومازن بونلر خود جزوی
 نسنه در شول نسنه کم بزم طرفه زدن ممکن در هیچ بر وجهله قصور
 اکلمیه شول نسنه کم سزرا ایله بزم ارامزده لایق حرمت در
 ایدرین مسؤل کم سزله لایق حرمت در ایدرن تا که بزه ناخوش
 اکسوکلیکی اولمیه کور له کم بنداخی سزک ایچون نه ایلرن شمدکی حالد
 جانو کو کل ایله بیوک و کوچک طویلری شولکم بزده بولناندن اول

بودند او کدین داخی حضرتکزه یازمش ایدم که پاولوده قولاکه سیزک
 خاص قولکز ایدی وفاتی اشدتم درت آی درکه اسکندریه اچنده
 اولدی پولیا بکی ولورنجوده مدیس نام بک پاولوی مصر سلطاننه
 کاغده وارمغانله کندر مش ایدی بر مصلحت باشارق ایچون اول
 وارد وکی مصلحتلری بن انده وارد وکم وقت دیودیرم اگر صفا کوز وار
 ایسه بن وارايم سزدن کدلن برو فرانجایه واردم بجه که اصمرد وکوز
 ایسه و هم انکروسه واردم و اسکندریه واردم و رود سه واردم
 کنه کلدیم شمدی بونده رود وسده ایم همان سزدن جواب قاتلانورم
 و شمدکی زمانده بر نسنه جک کوردم و اشدتم چوق نسنه درکه
 سزانی اشمکه حاجت در هم بیوک ایش درکه سیزک بکلکوزه قوت
 در قوقارم یزماغایه خاطره در اوندن صکره سیزک باد وکلزله
 وارايم سیزی کورایم و سوبلشایم بجه که اول سوبلشدم ایدی
 اگر سیزک یارد و مکن اولیا جق اولورسه وارايم زیرا که پاولوده
 قولاکسک اولدی اول بکا یاردم ایدردی و خرج و پروردی
 حضرتکزه کلکه مقصود بن غریب یکیدیم سیزک خاص فولکز
 ایم سیزدن یاردم اولیا جک بن دیرلزم لطف اید و کوز مخنیجه
 براد مکر. بکا کندروک که بن بلایم سیزک کوکلوکزنه دیلر
 اول وقت بلاسزکه بن بجه خدمت اتدوکوم هر بجه اولورسه
 تیزجک اولسون اما مخنی اولسون که کپسه آگاه اولماسون
 بومکتوب یازلالی برای اون برکون در رودوس اچنده

نسه کم اوتزنده دن چقمشدر ورورین و قروده یاشده النان
 دوتساق لری ورورین اگر اوق دوک المزه کلهدی ایسده بن
 سزک حرمتکزه و محبتکزه بومسلمانره که شونلر کم بونده بزم
 یا نزمده بولنوردورورین بن اواغدن دو کمدن اولرسده گزدرکی
 ورورین شویله کم بندن شاکر و ذاکر اولالر و مسلمانلر سلطانمک
 ایاغی طیراغنه کوندردوکی کاغدمو جبنجه بکلکوم سزک الجوز ایله
 سویلشوب اتفاق ایذب کاغدر قید اولنکی بو بار شقلقدن اونرو
 هم انلرده کاغذ کوندر ب درگاه معلا یه کندر لدی طغرو لبق
 اولدر کم بو کاغدری کورجک سزک الجوز کاغدن و بزم کاغدمزی
 دخی کوردکن صکره امیددر که مقرر دوتلورسه اند ایچلوب
 عهدنامه صدقه اولنوب شویله کم دینکزه و شرایطکزه لایق ایشدر
 یرنه کتوب عهدنامه قید اولنوب ارسال اولنه هم آند کاغدن
 کندره سز کندو الجوز سنان بکه نکم بن اقرار اتم ایسه آخی
 ویرم و بزم اند کاغدن الجوز الب کیده سوز نه سوز اند نه اند
 خداوند کارک طرفندن و بزم طرفمزدن درست اولنه دوتنکرده
 محکم بار شقلق اولنوب ایواوله هم بزه وهم سزه مقرر اولنسون اول
 ذکر اولنان بار شقلق کم اولا گوکه لرومزه و کدرغالرومزه کندو
 ولایتکز کمس بکی حکم اولنه دوستوکه دوست و دشمنوکه دشمن
 اولاوز باقی یراغ ایچون ایاغکز طیراغنه ورن یکیمیری سلیمان خواجه دن
 تفتیش اولنه والسلام

صورت مکتوب پولیه قرالی

دریا عظمتلو و غایت هیبتلو مشرق و مغرب پادشاه سلطان بایزیدخان
 بن که الله عنایتیه سچلیه قرالی یم فراندوس سلام دو عاید ز اعلام
 اولنور که بوندن اول الجیلغه کونددو کم نوحی اندرانو نام یار ادمزی
 بونده کلوب پادشاه لغکوزله بزم ارامزده اولان دوستلغوک مقررنامه^{سه}
 کتوب بزی غایت شاد ایلدی و بود دوستلغوک هیچ وجهله مخالف
 اولدوغن دیلمرز حالیا قرتدا سکوز جم نه یرده ایدوکن سمدی استدکنز
 یکی پادشاه لغکوزه عرض ایلنوم امدی مذکور جم پرونجه آدلو یرده
 بر قلعه که دکر یالیسنده در اول قلعه رودوز یکی نکر دورونجا
 رودوس سپاهلرندن سیله سپاهی انی بکلر لردی هیچ بر وجهله
 انی اندن اغرلغه چاره یوغدی و اندن چفرپ بر غیر قلعه که اول
 قلعه ساجوانبه نعلق در برو و نجیاده البرنو آدلو ولایت لراچنده در
 و اوکات و جهله کوزدر لر و اته بندر لر و آو اولدر لر هر نه وقت دلر سه
 و مراد بنجه ذوق و صفا ایدر لر اما مذکور رودوس سپاهلر هیچ بنده
 اسکوف اولر لر یا و ز بکلر لر دایم و مذکور جم غایت سمرش و کجنزده کدویه
 خدمت ایدن مسلمانلردن برینی بر جاریه اچون الدر مش و اندن مکوه
 پادشاه لغکوزه معلوم اولاکه رودوس سپاهلرندن مارتن دارش
 آدلو بر سپاهی ریم حواریونلردن سان پتر و حواریون اله ریمدن کچوب

جانوزه کدیلر مقصود لری جم اولدوغی یرده وارمقدر و صکره سویله
اسدم که مذکور مارتنی وارپ جم اله بولسمدین بینه ریجه دونمش
ودخی یادشاهلغکره سویله معلوم اولاکه شمدیکمالده سویله استماع
اولندی که رودوسک کوکه لرندن اکی کوکه بازرگانلرله پروونجایه
وارپ سمدی دونملو اولمش و سویله درلردی که اول ایکی کوکه جمی
رودوسه کتورسلر کرک شمدی اشتد کمز خبر بودر اما بینه پادشاه لغکره
اصلی اله خبر بلدرمچون بریارار آدمنزی فرانچایه اوغلاک انده اولان قلعه لره
کوندردم که مذکور جمک اصلی اله قنده لغین وتبه لکن بلوب خبر
کتوره ان شاء الله کلدوکی وقت خبری نه اسه مکتوب یازب بلدره وز
بو یابده و غیر خصوص بلدره هر نه اولوراسه دریابکی اولوپادشاهلغکرک
خدمتنه درمشوز شول دوستلق وقرینداشلق و محبت اوزره که
اراضده واردر و سویله معلوم اولاکم الله تعالی عنایتیله بزواوغللر
صباغ و سلامت و اشلر و مزمراد مزجه در و تحقیق بلورز که پادشاهلغکر
بو خبر لرزدن شاد اولورسز نجه که بز سزک خیر خبر لر کوز اسدنچک
شاد اولورز و تمنا ایدر وز که صباغلغکر خبر لرین دایما بلدره سز بز دخی
ایله ایده وز و بو مکتوب خرمن اینک بکرم یدیسنده یازلمشدر
بمقام انابولی

درگاه معالیه و بارگاه اعلایه عرض بنده کی بودر که بوندن اول استانه
دولتدن اولاغله حکم شریف وارد اولوب مضمون منبفنده درج اولان
شمه کیچالده دریا جانبدن بعض اخبار اشیدیلور ایله اولسه کرکدر کی
سن کند و جانبدن پایا جانبنه بر اولو یارار آدمک کوندر رب انلرک
قو کشلغنه وارد و غک بلدوره سز و کوندر د و کک آدمه اصمر لیا سن
سنک جانبدن انلره دوستلق عرض اتمک صورتی ایله اول طرفک
اخبارین و قضایا سن تجسس ادوب کلوب تفصیلی ایله سکا عرض
ایدوب سندلخی تفصیل ایله یازب درگاه معالیه بلدوره سن
من بعد کیر و تجسسه و تفحصده هر نه خبره واقف و مطلع اولور سک
بلدوره سن دیوامر اولنمش ادی اول اثناده کند ولریله مشورت ایتدین
مسلمان کسببنده کند و جانمزدن بی تکلف اد همز کوندر ملک و بر
درلو ملحوظ اولوب او کدین انلردن اجازت رضاسنی معلوم ادنمک
ایچون اهل نصارادن کم پایا قاتنده پاولو کیر سپی نام بر خصمی اولوب
آیده التی فلوری پایالردن و بر فلوری حاجدن وظیفه سی واریمش
و بر خصمی پولیه قرالی رینا قاتنده اولوریمش کول و سقره نام بر یرار معتمد
کافر جک اله کیروب بر مکتوب پایا یازلوب و بر مکتوب ریغایه یازلوب
کوندرلدیکی ریغابو کوندر د و کمر کافر جو کی احسن و جهله پایا یه اولاشدر مغه
معاون اوله دیومکتوب همز ریغایه دکد و کی کبی خوش کورب ادم قوشب پایا یه
کوندر رش واروب پایا یه ریهده ملاقات ایدوب پایا بونی بغایت خوش

کورمش پایا یکریم اکه میل مقدار یریریدن و یق دیکله معروف یره
 دکین چقبوب ریغا ایله ملاقات ایدوب اوچ کون دانشق ایدب پایا بر
 یرار ادسنی فرنج بکینه صلح ایچون رسالته کوندرد و کدن صکره
 مذکور کون اوسقره یر بر مکتوب پایا و یروب و بر مکتوب ریغا و یروب
 و بر مکتوب پایا یر کوندر یلان کون اوسقره نک پایا قاتنده و طیفه سی اولان
 حصی باولو کیر سبی و یروب الوب کلوب بنده کزه کوردی پایا مکتوبنک
 مضمونی بودر که مکتوب کز یله کون اوسقره بزه کوند ریلوب کند و آدمکز
 کلکه اجازت طلب اتمش سز بغایت حظ اتدوک و هم سیزدن اولان
 حق بویدی که صداقت کلیه کز ظهوره کلمش دیوانوع شاکر لیک
 صورتن کو ستروب دیمش لر که تمام مراد مز بزم بونک از رینه در که
 بزه کلجک آدمکزی صداقت و محبت غلبه سندن کند و یروب کزه دکین
 آدم کوند ریلوب عزتله استقبال ایدوب الوب کلکه دخی قصد اولنر
 و اما معلوم مز در که در یاده نوع احتیاط اده جک یر یوقدر آدمکز هرنه وقت
 که مصیحت کوند ریلوب در یادن قنغی کناره که کلوب چقالر هان انلردن بزه بر
 مکتوبلری کلوب و اصل اولا اکاکوره آدم کوند رلوب عزتله احتیاط سز
 اسانلقله الوب کلوب بزه ملاقات ایده لر و جمیع مهمات مراد و کزجه در
 یرنه کله دیوگر کی کبی دوستلق اظهار اتمش لر و دخی ریغا مکتوبنک
 مضمونی بودر که مکتوب کز یله کون اوسقره کوند ریلوب پایا جانبنه واروب
 ملاقی اولسنه آدم قوشلوب حسن معاونتکز در یغ اولنیه دنلش

مکتوبکزی بله کلدوکی کبی ادم قوشلوب واروب پاپایه ریمده ملاقات ایلدی
من بعد هر نه مصلحت اولورسه دوستلق ازرنه یرنه کتوره وز دبو
انلر دخی کرکی کبی دوستلق اظهار اتمشله و پاپایه کوند ریلان مذکور
کون اوسقره نك پاپا قاتنده وظیفه بیان خصمی یا ولو کیر سپی
مکتوبنك مضمونی دخی بوکه حضر تکزدن کون اوسقره بزه کلوب
وریغاقاتنده اولان خصموز کرکی اوسقره دن بر مکتوب کتور ب
بز دخی المزدن کلان دریغ اولمئوب نه خدمت ونه مصلحت ازره
کم کلدی معاون اولب کوردک وحضر تکزه معلوم اولاکه اول بر
نیجه تور کلر که حاجی ایله عیش وتنم ایدر لریدی بری بابا احمد و بری
یوسف و بری صالح و بری شیر مرددر و دوردی بله کچن یلدن بر و بودمه
کلنجه اخرته کتدیلر شیله یلنه وحضر تکزک هر نه مصلحتی
اولرسه شمدن کیر و بو کوندرد و کلرک. خصموز کون اوسقره کوندره سز
بزم اعتماد مزبوکادر غیره اعتماد ایتمزوز و پولیه بولندن کوندرله که
ریغاقاتنده اولان کرکی اوسقره بزومله اکی قداش اوغلنلریدر اسکا
اوغرایوب کلمسی اساندر و دخی کون اوسقره هر نه دیرسه سوزنه
اعتماد اده سز که کوند ریلان مکتوبمزمده جمیع اخبارات یا زملق نوع
احتیاط در ناگاه یولده و ایزده مکتوب اشکار اولادیو ایله اولسه
بنده کز کو اوسقره دن سؤال اتم سکا اصمرلنان ندر بکا اصمرلنان
بودر که فرنج بکی بو جمعیت اتمکدن صکره پاپایه الچی کوندر پ دیدیکم

اول کیشی اصلده بنم المده ادی سکاویردم امدی کل کرو بکا ویر
سداخی الدوغم کشیه ویره بن اگر شیله ویرمزنس باری صات یوز
بیک فلوری واکوز و اوچ یوز نهایت درت یوز بیک فلوریه دکن طلب
ایتدی لر بوسوز لر ازرنه اوچ هفته دانشق اولدی اخر و برمز دبو جواب
ویریلوب وارب الچی کتدی شیله جواب ویره سن دیدیلر ودخی مذکور
پایایه کوندریلان کافرچک ریغافتنده اولان خصمی کرکی استقره بنده یه
برمکتوب کوندر ب دیمشکی عموم اوغلی کون اوسفره که پایایه کوندر مشن
بونده کلوب ریغایه بولشدی و حضرت کوندرن برمکتوب کتوردی بزخی
امرکز ازرنه ادم قوشب پایایه کوندر دوک وارب پایایله ملاقات
ایدوب اندن دونب پایایله ریغابولشدوغی بیه دکن بله کلوب
شمه کمالده پایادن دخی حضرت کوندر مکتوبی واردر وارب سزه خبر
ویردوکی ازره و بو طرفده شمدن کیرو هر نه مصلحتن کز اولرسه بونی
کوندره سز مادام که بزساغ اولوز کند و صادق فولکز کبی جمیع
خدمتکز ادا ده وز مذکور کون اوسفره هر نه دیرسه اعتماد ایسه سز
دنلمش و بوندن اول دلو بصوح پایایه مصر دن رسالته کلوب وینه
کلدوکنی وارن پاپا الحسندن آغز خبری استفسار اولنه دیوعرض
اولمشدی پایایه واروب کلان کافرچک اجازت ویردی لر کیرو مصره کتدی
دیو جواب ویردی و فرخ بکنک جمعیتی کمال ایله ایدوکی استفسار امر
اولنورسه و ندیک بکلر ندن غیری بالکلیه جمعیتده بله در دیرلر بو

جمعیتك تحريك وفتنه پیدا اولسنه سبب رودوس بکی در
 نوع شبهه اولمیه ودریایه برهم ایچون درت نفر کمسنه کوند رلشدی
 ایکیسی مکتوبله وایکیسی تجسس طریقله بونلر اصلا بربرندن خبر دکلادی
 کلوب سؤال جواب اولدقده جمله سنک خبر لری بربرینه موافق
 مخالف دکل معلوم درگاه عالمپناه اولنه ومن بعد متوالیا واقف و مطلع
 اولدغمز اخبارات بالتفصیل استانه دولته عرض ایده وز
 و فرنج بکنک بوجهیستی که او طش در دخی بر زمانده اولماشده
 شیلکی بود فعه پایادن حاجی المنغه ظفر بولمیا لر بوندن صکره هرگز
 المنغه درمان اولیه اما غفلت ایده جک زمان دکل در هر نه وجهله
 همکن ایسه بلکه ریخایه صورت تقویت لازمدر زیره ریخا
 مغلوب دوشمک بر در لور کدر و پایاپایه کوند ریلان کافر جک انده اشکاره
 وار ب خصمی پاولو کیرسپی اونده قومنغین حاجی واقف اولوب ایاس
 نلم چاشنکر بنی کوندروب بولشوب و دست خطیله بنده کزه بر
 مکتوب کوند ریش مهر لنوب عینیه استانه دولته ارسال اولندی
 باقی فرمان درگاه فلک اشتباه کدر بنده الفقیر مصطفی الحقییر

R e z i m e

TURSKI PREPISI PISAMA KOJA JE NAPULJSKI KRALJ UPUTIO
BAJEZIDU II I GEDIK AHMED-PAŠI I DRUGA DVA PISMA
U VEZI S NJIMA

Prvi kontakti Osmanlija sa Napuljskom kraljevinom potječu iz vremena osvajanja Otranta od strane Mehmeda Fatiha. Fatihovom smrću Otrant je izgubljen za Turke, ali veze između ove dvije države se nastavljaju.

Ovaj rad tretira, na osnovu 5 dokumenata, ove veze koje su nastavljene u vrijeme sultana Bajezida II i Gedik Ahmed-paše, njegova velikog vezira (1474—1477) i admirala (1478—1480). Dokumenti su ovdje doneseni u fotokopijama i transliteraciji, a svaki od njih je i ukratko prepričan. Tri od ovih pet dokumenata se odnose na veze Osmanske carevine sa Napuljskom kraljevinom i to s početka vladavine Bajezida II, a dva se odnose na pitanje Bajezidova brata, princa Džema s kojim je Bajezid bio u sukobu. Upravo ovaj sukob braće oko prijestola natjerao je Bajezida na popustljivost prema Talijanima, što je evidentno u ovim dokumentima.